

S T A N O V I S K O

HLAVNÉHO KONTROLÓRA K DOKUMENTU „KONTROLA PLNENIA PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU MESTA ZA I. POLROK 2022“ A DOKUMENTU „KOMPLEXNÝ ROZBOR ZA 1. POLROK 2022“ ORGANIZÁCIE VPS , P.O.

Všetko čo sa deje nás má vždy spojiť! Dajme energiu tam, kde to má zmysel! Sme celok, sme príroda a príroda je nami. Sme jedno. No pokiaľ to nepochopíme, vždy sa budú diať veci a udalosti, ktoré nám budú nepríjemné, ťažko zvládnuteľné. Služme občanom bez toho, aby sme sa tým mali potrebu pochváliť..., všetko začína v nás ...

Každá vyspelá spoločnosť sa pokúša zlepšovať spôsob, akým je spravovaná. Zverejňovanie informácií o napĺňaní, konštrukcii, ale najmä vývoji daňového či nedaňového systému umožňuje jeho lepšie pochopenie a objektívnejšie porovnanie v časovom období základnej rozpočtovej jednotky, príspevkovej organizácie, s možnosťou porovnávania s ostatnými (porovnateľnými) jednotkami územnej samosprávy.

Priebežná kontrola výdavkov a následne vyhodnotenie plnenia výdavkov či následná revízia výdavkov, predstavuje štandardný nástroj na efektívnejšie dosahovanie cieľov verejnej politiky. Kontrola plnenia programového rozpočtu v samospráve pomáha hľadať priestor na adresnejšie sledovanie a hodnotenie verejných prostriedkov. **Hodnotenie výdavkov posudzuje adresnosť (komu a na aký program, podprogram), príp. účelnosť výdavkov (sociálna, zdravotná, kultúrna oblasť, prenesený výkon štátnej správy a pod.) a identifikuje opatrenia, ktoré zvyšujú hodnotu za peniaze z verejných financií, čím umožňujú fiškálnu úsporu, lepšie verejné služby pre občanov (výsledky) a/alebo presun financií na iné priority samosprávy.**

Podstatne lepší vývoj príjmov rozpočtu verejnej správy (v porovnaní I. polrok 2022/2021) je spôsobený zvýšenou efektívnosťou výberu daní, infláciou, v relevantnej miere kompenzovaný vplyvmi vyhlásených mimoriadnych situácií (vojna na Ukrajine, jesenná vlna pandémie), nárast a potreba financovania dodatočných výdavkov rozpočtu verejnej správy v súvislosti s rastúcou infláciou. Vysoká inflácia v tomto a budúcom roku zníži reálne mzdy a obmedzí spotrebu slovenských domácností, odolný trh práce a nárast nominálnych makroekonomických veličín z dôvodu inflácie pôsobí pozitívne na rast daňových a odvodových príjmov rozpočtu. Obnova investičnej činnosti je brzdená dodatočnou neistotou a bude závislá od čerpania európskych zdrojov. Významnou hrozbou sú aj potenciálne výpadky dodávok plynu.

Daňový report príjmov a nedaňových príjmov, zhodnotenie stavu a charakteru vývoja výdavkov, vyhodnotenie plnenia, porovnanie v rokoch, predstavuje faktografický analytický opis finančného a ekonomického ocenenia činností mesta v rámci jednotlivých programov. Kontrola plnenia rozpočtu mesta spolu s finančným, ekonomickým vyhodnotením analytických jednotiek - obchodné spoločnosti, rozpočtové organizácie a príspevková organizácia tvorí konsolidovaný analyticko – štatistický report v oblasti hospodárenia s majetkom samosprávy a vývoja výnosov, nákladov, tržieb, príjmov a výdavkov, dotácií a napokon aj výsledkov hospodárenia.

V záujme vývoja a hospodárenia hospodárskych jednotiek je dôležité vykonávať priebežné (in time) a následné (ex ante) vykonávanie kontroly z hľadiska zákonnosti, predovšetkým so zameraním sa na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti. V záujme zachovania uvedených princípov je **povinnosťou výkonných, riadiacich a zákonodarných orgánov mestskej samosprávy :**

- **sledovať** v priebehu rozpočtového roka vývoj hospodárenia podľa rozpočtu a v prípade potreby vykonávať zmeny rozpočtu,
- s povinným zavedením programového rozpočtovania **vykonávať v priebehu rozpočtového roka monitorovanie a hodnotenie** plnenia programov rozpočtu a vykonávať zmeny programov rozpočtu,
- **vykonávať v priebehu celého roka kontrolu hospodárení** s rozpočtovými prostriedkami podľa osobitných predpisov,
- zabezpečiť, aby sa jej **rozpočtové prostriedky uvoľňovali iba v takej výške, aká zodpovedá** rozsahu plnenia úloh zahrnutých v rozpočte,
- **nezaväzovať sa v bežnom rozpočtovom roku na také úhrady, ktoré nemá subjekt zabezpečené v rozpočte** na bežný rozpočtový rok a ktorú budú zaťažovať programové rozpočty na nasledujúce roky,
- **finančné prostriedky používať len na krytie nevyhnutných potrieb** a opatrení vyplývajúcich z osobitných predpisov.

V súlade s **Príkazom primátora mesta č. 5/2022 z 15.6.2022 o zabezpečení kontroly plnenia programového rozpočtu rozpočtových organizácií a rozboru hospodárenia mestskej príspevkovej organizácie k 30.06.2022**, ktorý bol stanovený na deň 30.08.2022, za účasti členov finančno - ekonomickej komisie a určených členov komisie, v súlade s prerokovanými závermi z finančného plnenia rozpočtu mesta, rozboru hospodárenia mestskej príspevkovej organizácie Verejnoprospešné služby

predkladám stanovisko

ku kontrole plnenia programového rozpočtu mesta Stará Ľubovňa za I. polrok 2022 a rozboru hospodárenia mestskej príspevkovej organizácie k 30.06.2022.

Hodnotený dokument „**Kontrola plnenia programového rozpočtu mesta za I. polrok 2022**“ spolu s prílohami (ďalej len „kontrola plnenia rozpočtu“) za **účtovné obdobie od 01.01.2022 do 30.06.2022 je štruktúrovanou správou o finančnom plnení programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa a príspevkovej organizácie VPS**, predložený na rokovanie komisie dňa 30.08.2022 a predkladaný na rokovanie mestského zastupiteľstva dňa 22.9.2022 ako **súhrnná informácia o reálnom a účtovnom stave programového rozpočtu, nakladaní a dodržiavaní základných princípov efektívneho hospodárenia s finančnými prostriedkami Mesta Stará Ľubovňa**.

Predložený dokument obsahuje **štruktúrovaný prehľad plnenia rozpočtovaných príjmov a štruktúrovaný prehľad čerpania výdavkov v analytickom členení na položky schválené v rozpočte na rok 2022, upravené v rozpočte (rozpočet po I. zmene) a skutočné, účtovné plnenie položky so stavom k 30.06.2022 v porovnaní so stavom plnenia k 30.6.2021, vo vybraných prípadoch vývoj aj v dlhšom časovom období (v textovej časti 3 či 4 ročné porovnateľné obdobie)**.

Výdavky rozpočtu mesta boli rozdelené do príslušných _ predpísaných štruktúrovaných programov. Každý program predstavuje súhrn aktivít (prác, činností a dodávok), zámer vyjadruje očakávaný pozitívny dôsledok dlhodobého plnenia príslušných cieľov. Dodržiavanie rozpočtového hospodárenia, plnenie resp. neplnenie jednotlivých položiek programu sú **dostatočne opísané v rámci textovej časti písomného zdôvodnenia programov a položiek**. Štruktúrovaný prehľad jednotlivých príjmov a výdavkov je **uvedený v tabuľkovej podobe, doplnený o textovú časť zhodnotenia**

dosiahnutého stavu, príp. číselných a štatistických hodnôt so zdôvodnením vykazovaných rozdielov v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch položiek.

ROZPOČTOVÉ HOSPODÁRENIE A ROZPOČET MESTA STARÁ ĽUBOVŇA V ROKU 2022

Programový rozpočet je pre samosprávu základným programovým dokumentom, podľa ktorého a na základe ktorého mesta plánuje realizáciu a finančné zabezpečenie svojich úloh a povinností, ktoré plní v súlade s osobitnými predpismi. Programový rozpočet Mesta Stará Ľubovňa na roky 2022 – 2024 (ďalej len „rozpočet mesta“) vyjadruje samostatnosť hospodárenia Mesta Stará Ľubovňa, obsahuje zámery a ciele, ktoré bude mesto realizovať z výdavkov rozpočtu mesta, napr. Rozvojový program mesta (ďalej len „RPM mesta“), dotácie, školstvo, granty a transfery a pod. Iba v prípade finančného zabezpečenia prostriedkov môže realizovať a plniť úlohy, a teda môže sa zaväzovať k záväzkom ovplyvňujúcim rozpočet mesta.

Rozpočet Mesta Stará Ľubovňa na rok 2022 bol schválený uznesením č. 882 MsZ XXIV/2021 zo dňa 9.12.2021 ako vyrovnaný rozpočet s celkovými príjmami vo výške **18.604.512,-- €** a výdavkami vo výške **18.604.512,-- €**. Rozpočet bol prvou zmenou dňa 23.06.2022 uznesením č. 1014 MsZ č. XXIX/2022 zmenený, s celkovými príjmami na príjmami vo výške **22.907.866,-- €** a výdavkami vo výške **22.907.866,-- €**, schválený ako vyrovnaný (vybilancovaný) rozpočet.

Napriek snahe zostaviť reálny rozpočet a podľa neho hospodáriť v priebehu celého hodnoteného obdobia sa mesto nevyhlo situácií, keď muselo do schváleného rozpočtu zasiahnuť a vykonať zmeny, aby zabezpečilo vyrovnanosť rozpočtu ku koncu rozpočtového roka, nielen zmenou rozpočtu prostredníctvom uznesenia mestského zastupiteľstva, ale aj v súlade so schválenou kompetenciou primátora na zmenu vybraných položiek rozpočtu v súlade so schválenou kompetenciou.

V priebehu polroka 2022 bolo vykonaných 11 rozpočtových opatrení, o ktorých mesto viedlo operatívnu evidenciu v súlade s ust. § 14 ods. 4 zákona č. 583/2004 Zb. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách“). Zmeny rozpočtu boli súčasne premietnuté do jednotlivých programov rozpočtu mesta.

Schválený a upravený rozpočet mesta

tab.č.1

Ukazovateľ	Rozpočet	Rozpočet po I. zmene	Skutočnosť	% plnenia
	2022	2022	k 30.6.2022	
BEŽNÉ PRÍJMY	15 243 729	16 250 494	8 519 708	52,43
BEŽNÉ VÝDAVKY	14 268 751	15 634 194	7 896 158	50,51
BEŽNÝ ROZPOČET (P-V)	974 978	616 300	623 550	101,18
KAPITÁLOVÉ PRÍJMY	676 000	3 424 087	1 207 744	35,27
KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY	4 000 968	7 275 240	3 118 972	42,87
KAPITÁLOVÝ ROZPOČET (P-V)	-3 324 968	-3 851 153	-1 911 228	49,63
PREBYTOK ALEBO SCHODOK BEŽNÉHO A KAPITÁLOVÉHO ROZPOČTU	-2 349 990	-3 234 853	-1 287 678	39,81

FINANČNÉ OPERÁCIE- PRÍJMOVÉ	2 684 783	3 569 646	2 195 903	61,52
FINANČNÉ OPERÁCIE-VYDAVKOVÉ	334 793	334 793	197 181	58,90
FINANČNÉ OPERÁCIE-(P-V)	2 349 990	3 234 853	1 998 722	61,79
PRÍJMY CELKOM	18 604 512	23 244 227	11 923 355	51,30
VÝDAVKY CELKOM	18 604 512	23 244 227	11 212 311	48,24
PRÍJMY - VÝDAVKY (P - V)	0	0	711 044	0,00

Vykonanými zmenami rozpočtu mesto predpokladalo dosiahnuť vyrovnaný rozpočet, tak ako bol zámer pri prvom schválení rozpočtu.

PLNENIE ROZPOČTU PRÍJMOV

V súlade s ust. § 5 ods. 1, 3 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy sa príjmy rozpočtu členia na vlastné a cudzie.

Vlastné príjmy bežného rozpočtu predstavovali daňové príjmy a nedaňové príjmy, boli plnené na úrovni 53,09% (r. 2021 50,35%, r.2020 51,04%); príjmy **kapitálového rozpočtu** predstavovali príjmy z predaja pozemkov, budov, boli plnené na úrovni **42,31%** (r. 2021 50,35%, r. 2020 101,65%).

Cudzie príjmy bežného rozpočtu boli tvorené grantmi, transfermi v rámci verejnej správy na činnosť preneseného výkonu štátnej správy (základné školstvo, materské školy - 5 ročné deti, vzdelávacie poukazy, školský úrad, ŠFRB, stavebný poriadok, pozemné komunikácie, matrika, evidencia obyvateľstva, opatrovateľská služba, činnosť komunitného centra. Plnenie cudzích príjmov prebiehalo na úrovni **51,39%** (r.2021 51,65%, r.2020 51,63%).

Cudzie príjmy kapitálového rozpočtu predstavovali: dotácia na výstavbu MK Vansová ulica, rekonštrukciu krytej mestskej plavárne, grant na rekonštrukciu vnútroblokových priestorov, tepelné čerpadlá školy, cyklotrasa SE – Chmeľnica, výstavbu lodenice, výstavba zariadenia sociálnych služieb, ZŠ – zvýšenie úrovne vzdelávania, havarijný stav ZŠ Levočská. Plnenie cudzích kapitálových príjmov bolo na úrovni **34,83%** (r.2021 21,48%, r.2020 99,01%).

Plnenie rozpočtu príjmov

tab. č. 2

	Ukazovateľ	Rozpočet	Skutočnosť 30.6.2022	% plnenia	Skutočnosť 30.6.2022
		2022			
	BEŽNÉ PRÍJMY				
<i>Vlastné zdroje</i>	Daňové príjmy	9 203 444	4 925 329	53,52	4 276 643
	Nedaňové príjmy	721 690	343 812	47,64	300 072
<i>Cudzie zdroje</i>	Granty a transfery	6 325 360	3 250 567	51,39	3 218 795
	BEŽNÉ PRÍJMY SPOLU	16 250 494	8 519 708	52,43	7 795 510
	KAPITÁLOVÉ PRÍJMY				
<i>Vlastné zdroje</i>	Príjem z predaja budov a strojov	0	0	0,0	0
	Príjem z predaja pozemkov	202 485	86 099	42,52	36 807

	Príjem združené investičné prostriedky	1 000	0	0,00	3 834
<i>Cudzíe zdroje</i>	Granty a projekty	3 220 602	1 121 645	34,83	152 215
		0	0	0,0	0
	KAPITÁLOVOVÉ PRÍJMY SPOLU	3 424 087	1 207 744	35,27	192 856

Plnenie rozpočtu príjmov zhrnutie tab. č. 3

	Rozpočet	Skutočnosť 30.6.2020	% plnenia
Príjmy			
vlastné	9 925 134	5 269 141	53,09
cudzíe	6 325 360	3 250 567	51,39
bežné príjmy	16 250 494	8 519 708	52,43
vlastné	203 485	86 099	42,31
cudzíe	3 220 602	1 121 645	34,83
kapitálové príjmy	3 424 087	1 207 744	35,27

Podľa ustanovení zákona č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pre rok 2021 mesto rozpočtovalo výnos podielových daní pridelených samospráve na základe východísk rozpočtu verejnej správy, štátneho rozpočtu a rozpočtu obcí na roky 2022 – 2024, predpokladaného výnosu podielových daní v roku 2021 a so zohľadnením rizík daňovej prognózy. **K 30.6.2022 výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve bol vo výške 4.014.385€** (r. 2021 3.508.584€, r. 2020 3.515.724€, r. 2019 3.511.433€) a **dosiahol 50,66%** (r.2021 48,68%, r.2020 49,44%, r.2019 49,27%,) z upraveného rozpočtu, čo predstavuje **nárast oproti porovnateľnému obdobiu predchádzajúceho obdobia vo výške 505.801€** (r.2021 7.140€, r.2020 4.291€, nárast v r.2019 427.832€).

Podstatne lepší vývoj príjmov rozpočtu verejnej správy je spôsobený zvýšenou efektivitou výberu daní. Nárast cenovej hladiny sa premietal najmä do vyšších príjmov z DPH a cez rast miezd aj do vyšších príjmov z daní z práce. Nad rámec vplyvov inflácie, takmer jedna tretina výnosu daní nad rozpočtom súvisela s vyššou úspešnosťou výberu dane, ktorá v I. polroku atakovala historické maximum. To sa odzrkadľuje aj v historicky najnižšej medzere na výbere DPH. Nárast inflácie o približne 7 percentuálnych bodov v porovnaní s prognózou z rozpočtu sa rovnako prejavuje aj na výdavkovej strane.

Podstatne lepší vývoj príjmov rozpočtu verejnej správy je spôsobený aj infláciou, v relevantnej miere kompenzovaný vplyvmi vyhlásených mimoriadnych situácií (vojna na Ukrajine, jesenná vlna pandémie), nárast a potreba financovania dodatočných výdavkov rozpočtu verejnej správy v súvislosti s rastúcou infláciou. Vysoká inflácia v tomto a budúcom roku zníži reálne mzdy a obmedzí spotrebu slovenských domácností. Domácnosti budú nútené redukovať svoje úspory, miera úspor v tomto roku dosiahne historické minimum. **Mzdy síce budú výrazne rásť, no rast nominálnych miezd bude nižší než miera inflácie a reálne mzdy tak poklesnú.** Celkovo však odolný trh práce a **nárast nominálnych makroekonomických veličín z dôvodu inflácie pôsobí pozitívne na rast daňových a odvodových príjmov rozpočtu.**

Na základe uvedeného konštatujem, že spracovatelia rozpočtu pri zostavovaní bežných príjmov rozpočtu postupovali odborne, na základe kvalifikovaných predpokladov. Ostražitým prístupom čerpania rozpočtu a priebežnou reakciou na situáciu (v I. polroku 2022 už minimálne v oblasti ochrany šírenia ochorenia COVID-19, príchod utečencov z Ukrajiny) v spojení s možnosťou neplnenia daňových aj mimorozpočtových príjmov mesta, prehodnotené nevyhnutné výdavky, zvýšený záujem o čerpanie finančných prostriedkov z Európskych a štátnych fondov, pozastavené vybrané druhy výdavkov (bežné aj kapitálové - investičné) a zvýšený monitoring pre napĺňanie bežných aj kapitálových príjmov, ktoré vyplývajú z uzatvorených zmluvných vzťahov, ale najmä zo zmlúv o poskytovaní nenávratného finančného príspevku. Súčasne mesto identifikovalo ďalšie možnosti dodatočného financovania riadnych aj mimoriadnych výdavkov (napr. v oblasti školstva – získavanie dodatočnej podpory na kompenzáciu výpadku príjmov, kompenzácia protiepidemiologických opatrení, kompenzácia nevyhnutných výdavkov súvisiacich so začlenením prichádzajúcich z Ukrajiny, havarijné stavy majetku a pod.) Plnenie rozpočtu v oblasti vlastných bežných príjmov bolo naplnené, vlastné kapitálové príjmy neboli plnené na uspokojivej úrovni.

Celkovo mesto plnilo **vlastné príjmy bežného rozpočtu na 53,09%** (r.2021 50,88%, r.2020 51,04%, r. 2019 50,39%, r.2018 53,53%) a **vlastné príjmy kapitálového rozpočtu plnilo na úrovni 35,27%** (r.2021 57,24%, r.2020 139,5%, r.2019 36,41%, r.2018 167,88%). V súlade s vývojom príjmov boli naplnené vlastné daňové príjmy, granty a transfery z cudzích zdrojov (prenesený výkon štátnej správy a finančné krytie garantované zo zákona), nedaňové príjmy, príjmy z predaja pozemkov, príjmy združených investičných prostriedkov a granty a projekty z cudzích zdrojov (nenárokovateľné zo zákona). **Na základe uvedeného je možné konštatovať, že celkový vývoj bežných príjmov sa vyvíjal veľmi pozitívne, dosiahol uspokojivý stav.**

ČERPANIE ROZPOČTU VÝDAVKOV

Rozpočet výdavkov je členený na rozpočet bežných výdavkov a rozpočet kapitálových výdavkov, v priebehu rozpočtovaného obdobia došlo k zmenám, čoho výsledkom je nasledovný rozpočet výdavkov :

Čerpanie rozpočtu výdavkov

tab. č. 4

Výdavky	Rozpočet	Skutočnosť k 30.06.2022	% plnenia (S/RII*100)	Skutočnosť k 31.06.2021
Bežné výdavky	15 634 194	7 896 158	50,51	7 358 002
Kapitálové výdavky	7 275 240	3 118 972	42,87	651 258

Mesto zaznamenalo **plnenie bežných výdavkov na úrovni 50,51%** (r.2021 50,36%, r.2020 48,90%, r. 2019 50,93%, r.2018 48,85%) a **plnenie kapitálových výdavkov na úrovni 42,87%** (r.2021 13,05%, r.2020 18,20%, r.2019 12,72%, r.2018 24,89%) . V oblasti vývoja bežných výdavkov došlo opätovne k nárastu bežných výdavkov.

ČERPANIE ROZPOČTU BEŽNÝCH VÝDAVKOV

Rozpočet bežných výdavkov bol zostavený a schválený tak, aby zabezpečil financovanie samosprávnych funkcií mesta v plnom rozsahu, úhradu záväzkov, financovanie nákladov, preneseného

výkonu štátnej správy, financovanie výdavkov spojených so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku.

Z prehľadu čerpania bežných výdavkov je zrejmé, že v hodnotenom období došlo k nárastu použitia skutočných bežných výdavkov a k poklesu kapitálových výdavkov.

Na základe uvedených výpočtov je možné konštatovať, že bežné výdavky v roku 2022/2021 stúpali o 538.156€ (r.2021/2020 653.651€, r.2020/2019 749.0529€, r.2019/2018 o 500.720€, r.2018/2017 o 856.135€), čo predstavuje nárast o 7,31% (2021/2020 9,75%, r. 2020/2019 12,58% (r.2019/2018 9,18%, r. 2018/2017 18,62%).

V medziročnom porovnaní, zvýšenie bežných výdavkov bolo zaznamenané v oblasti programov: 2 Samosprávne činnosti MsÚ, 5 Bezpečnosť, 8 Doprava a pozemné komunikácie, 9 Životné prostredie, 10 Rozvoj bývania, 11 Šport a kultúra, 12 Školstvo, 13 Sociálne služby. **Pokles bežných výdavkov** mesto zaznamenalo v oblasti programov: 1 Činnosť MsZ, MsR a komisií MsZ, 3 Služby občanom, 4 Interné služby, 6 Menšie obecné služby a podpora regionálnej a miestnej zodpovednosti, 7 Spoločný obecný úrad pre územné rozhodovanie a stavebný poriadok.

Čerpanie rozpočtu bežných výdavkov

tab. č. 5

Číslo programu	Názov programu	Rozpočet 2022	Výdavky skutočnosť k 30.6.2022	% pomer k celkovým výdavkom	Výdavky skutočnosť k 30.6.2021	% pomer k celkovým výdavkom	% zmeny (r.2022/r.2021)	Nárast v € -pokles v €
1	Činnosť MsZ, MsR a komisií MsZ	34 850	2 541	0,03	12 582	0,17	20	-10 041
2	Samosprávne činnosti MsÚ	2 244 529	1 183 237	14,99	961 041	13,06	123	222 196
3	Služby občanom	1 207 818	626 254	7,93	782 823	10,64	80	-156 569
4	Interné služby	101 610	49 641	0,63	52 622	0,72	94	-2 981
5	Bezpečnosť	345 072	171 421	2,17	169 331	2,30	101	2 090
6	Menšie obecné služby a podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti	81 174	26 477	0,34	41 508	0,56	64	-15 031
7	Spoločný obecný úrad pre územné rozhodovanie a stavebný poriadok	186 897	88 132	1,12	92 452	1,26	95	-4 320
8	Doprava a pozemné komunikácie	299 384	110 337	1,40	92 608	1,26	119	17 729
9	Životné prostredie	758 158	326 022	4,13	284 399	3,87	115	41 623
10	Rozvoj bývania	26 568	13 165	0,17	12 316	0,17	107	849
11	Šport a kultúra	752 600	402 149	5,09	317 441	4,31	127	84 708
12	Školstvo	9 087 942	4 648 180	58,87	4 335 821	58,93	107	312 359
13	Sociálne služby	507 530	247 602	3,14	203 058	2,76	122	44 544
	Spolu výdavky programov	15 634 132	7 895 158	100,00	7 358 002	100,00	107,30	537 156

Pokiaľ bežné príjmy rástli o 9,29% (r.2021/2020 6,29%, r.2020/2019 6,49%, r.2019/2018 13,10%, r.2018/2017 13,13%), bežné výdavky rástli pomalšie 7,31% (r.2021/2020 o 9,75%, r. 2020/2019 12,58%, r. 2019/2018 o 9,18%, r. 2018/2017 18,62%). Celkový nárast bežných príjmov

a nárast bežných výdavkov je dôsledkom tvorby prebytku bežnej časti vo výške 623.550€ (r. 2021/2020 437.508€, r.2021/2020 629.558€, r.2020/2019 931.663€, r.2019/2018 634.498€, r.2018/2017 784.086€).

Na základe uvedeného je možné konštatovať, že spracovatelia rozpočtu pri zostavovaní rozpočtu v tejto položke postupovali veľmi uvážlivo, rozpočet bol postavený na reálnych predpokladoch. Pozitívny (neočakávaný) výber dane z príjmov fyzických osôb na celoštátnej úrovni spôsobený zvýšenou efektivitou výberu daní, infláciou, v relevantnej miere kompenzovaný vplyvmi vyhlásených mimoriadnych situácií (vojna na Ukrajine, jesenná vlna pandémie), nárast a potreba financovania dodatočných výdavkov rozpočtu verejnej správy v súvislosti s rastúcou infláciou, prispel k uspokojivému plneniu v položke daňové príjmy_podiellové dane, ktorých ale napĺňanie priamo neovplyvňuje svojimi rozhodnutiami ani činnosťou mesto (toto môže ovplyvniť iba nárastom počtu obyvateľov, príp. samostatne zárobkovo činných osôb, právnických osôb). Strategické rozhodnutia o priebežných (čiastočných) zmenách rozpočtu, v súlade so zverenými kompetenciami primátora, svedčia o zodpovednom prístupe a zabezpečení priebežného a preukázateľného rozpočtovníctva a účtovníctva.

ČERPANIE KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV

Mesto dosiahlo v I. polroku 2022 kapitálové príjmy vo výške 1.207.744€ (r.2021 192.856€, r. 2020 1.823.940€, r. 2019 466.731€, r.2018 73.396€), čo predstavuje plnenie vo výške 10,13% (r.2021 1,85%, r.2020 18,61%, r.2019 6,28%, r.2018 1,16%) z celkových príjmov rozpočtu a kapitálové výdavky vo výške 3.118.972€ (r.2021 651.258€, r. 2020 637.880€, r.2019 430.028€, r.2018 361.111€, čo predstavuje plnenie 27,82% (r.2021 7,92%, r.2020 8,46%, r.2019 6,52%, r.2018 5,96%) z celkových výdavkov rozpočtu a zároveň 42,87% (r. 2021 13,05%, r.2020 18,20%, r.2019 12,72%, r.2018 19,76%) plnenie z plánovaných rozpočtovaných výdavkov kapitálového rozpočtu.

Kapitálová časť rozpočtu zaznamenala schodok 1.911.228€ (r.2021/2020 458.402€, r. 2020/2019 prebytok 1.186.060€, r.2019 36.703€, r.2018 schodok 287.715 €). Vlastné kapitálové príjmy dosiahlo mesto v objeme 86.099€ (r.2021 40.641€, r.2020 163.538€, r.2019 84.780€, r.2018 43.650€) t.j. 7,12% z celkových kapitálových príjmov (r. 2021 21,07%, r.2020 8,87%, r. 2019 18,16%, r.2018 59,47%) a cudzie kapitálové príjmy v objeme 1.121.645€ (r. 2021 152.215€, r.2020 1.660.402€, r.2019 381.951€, r.2018 29.746€, r.2017 38.170€, r.2016 613.909 €) t.j. 92,87% z celkových kapitálových príjmov (r. 2021 78,93%, r. 2020 99,01%, r. 2019 81,83%, r.2018 40,52%). Celkovo boli kapitálové výdavky kryté z príjmov vytvorených vlastnou činnosťou _ príjem z predaja pozemkov 7,13% , vo väčšej miere z grantov a transferov 92,87% (r. 2021 vlastné kap.príjmy 21,07%, cudzie kap. príjmy 78,93%, r. 2020 vlastné kap.príjmy 8,97%, cudzie kap. príjmy 91,03%, r. 2019 vlastné kapitálové príjmy 36,41% cudzie kapitálové príjmy 78,15%, r.2018 vlastné kapitálové príjmy 59,47% cudzie kapitálové príjmy 40,53%).

V hodnotenom polroku na krytie kapitálových výdavkov slúžili dosiahnuté prevažne kapitálové príjmy _ cudzie pochádzajúce z grantov a transferov. Ďalšie kapitálové výdavky boli hrazené z vytvoreného prebytku bežnej časti rozpočtu.

FINANČNÉ OPERÁCIE

Súčasťou rozpočtu sú aj finančné operácie, ktorými sa vykonávajú prevody z peňažných fondov a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie. Za finančné operácie sa považujú aj poskytnuté pôžičky a návratné finančné výpomoci z rozpočtu a ich splátky, vystavené a prijaté zmenky, predaj a obstaranie majetkových účastí.

Plnenie finančných operácií v I. polroku 2022

tab. č. 6

Finančné operácie	Rozpočet	Rozpočet I. zmena	Skutočnosť k 30.6.2022	% plnenia (S/RII*100)	Skutočnosť k 30.6.2021
príjmové	2 684 783	3 569 646	2 195 903	61,52	2 424 815
výdavkové	334 793	334 793	197 181	58,90	214 493

Finančná časť rozpočtu zaznamenala prebytok 1.998.722€ (plnenie vo výške 61,79%), plánované finančné operácie boli rozpočtované na úrovni príjmov a výdavkov s prebytkom 2.349.990€ (r. 2021 1.773.990€, r. 2020 954.967€, r. 2019 schodok 150.468€, r.2018 833.258€, r.2017 schodok 85.385€), po I. zmene rozpočtu s prebytkom 3.234.853€ (r. 2021 3.500.818€, r.2020 1.115.289, r. 2019 1.349.710€, r.2018 1.160.391€, r.2017 917.812€). **Skutočné plnenie bolo dosiahnuté na úrovni príjmov vo výške 2.195.903€** (r.2021 2.424.815€, r.2020 639.393€, r.2019 1.734.960€, r.2018 1.561.645€, r.2017 96.258€) splnené na **61,52%** (r. 2021 62,73%, r. 2020 42,99%, r.2019 4,6%, r.2018 8,82%, r.2017 7,3%) **a na úrovni výdavkov 197.181€** (r.2021 214.493€, r.2020 196.809€, r.2019 209.568€, r.2018 239.893€, r.2017 204.811€), splnené na **58,90%** (r. 2020 54,4%, r.2018 59,79%, r.2017 51,04%, r.2016 20,46%).

Najpodstatnejšiu časť príjmových operácií predstavovali príjmy z kapitálového úveru (o.i. aj kap.úveru vo výške 2 mil.€ z roku 2022 vo výške zostatku 993tis.€, zo splácania pôžičiek zo ŠFRB, príjmy z titulu zloženia zábezpeky z verejného obstarávania, prevod zostatku príjmov finančných prostriedkov z roka 2021, transfer environmentálneho fondu, školstvo – hmotná núdza, granty: uzol kultúry, havarijná situácia strechy ZŠ Levočská, detské ihrisko, Erasmus. Výdavkové operácie predstavovali splátky úverov v zmysle schválených úverových plánov a zmlúv. Medziročne finančné operácie zaznamenali nárast v oblasti príjmovej a nárast v oblasti výdavkovej časti.

Prebytok v oblasti finančných operácií bol spôsobený nedočerpaním kapitálového úveru z roku 2021, nevyčerpaním grantov: detské ihrisko, havarijná situácia strechy ZŠ Levočská, detské ihrisko, nevyčerpaním prebytku bežného rozpočtu .

VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA

Princíp rozpočtového hospodárenia znamená, že mesto je povinné hospodáriť v súlade so schváleným rozpočtom, ktorý sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. **V priebehu rozpočtového roka musí samospráva sledovať vývoj svojho hospodárenia a v prípade potreby prijímať potrebné opatrenia, príp. reagovať na zníženie plnenia rozpočtu v oblasti príjmov viazaním rozpočtových výdavkov a pod.**

V súlade s ustanovením § 2 písm. b) a c) zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy prebytkom rozpočtu je kladný rozdiel medzi príjmami a výdavkami rozpočtu; schodkom rozpočtu je záporný rozdiel medzi príjmami a výdavkami rozpočtu, pričom súčasťou príjmov a výdavkov rozpočtu obce nie sú finančné operácie. V súlade s ust. § 16 ods. 6 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy prebytok alebo schodok rozpočtu sa zisťuje podľa § 10 ods. 3 písm. a) a písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Rozpočtové hospodárenie mesta v I. polroku 2022

tab. č.7

Ukazovateľ	Rozpočet	Rozpočet po I.zmene	Skutočnosť	% plnenia	Skutočnosť	Rozdiel v rokoch	% nárast u/pokl esu
	2022	2022	k 30.6.2022		k 30.6.2021		
BEŽNÉ PRÍJMY	15 243 729	16 250 494	8 519 708	52,43	7 795 510	724 198	109,29
BEŽNÉ VÝDAVKY	14 268 751	15 634 194	7 896 158	50,51	7 358 002	538 156	107,31

BEŽNÝ ROZPOČET (P-V)	974 978	616 300	623 550	101,18	437 508	186 042	99,05
KAPITÁLOVÉ PRÍJMY	676 000	3 424 087	1 207 744	35,27	192 856	1 014 888	66,22
KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY	4 000 968	7 275 240	3 118 972	42,87	651 258	2 467 714	488,96
KAPITÁLOVÝ ROZPOČET (P-V)	-3 324 968	-3 851 153	-1 911 228	49,63	-458 402	2 369 630	-161,14
PREBYTOK ALEBO SCHODOK BEŽNÉHO A KAPITÁLOVÉHO ROZPOČTU	-2 349 990	-3 234 853	-1 287 678	39,81	-20 894	-1 266 784	-70,92
FINANČNÉ OPERÁCIE-PRÍJMOVÉ	2 684 783	3 569 646	2 195 903	61,52	2 424 815	-228 912	343,44
FINANČNÉ OPERÁCIE-VÝDAVKOVÉ	334 793	334 793	197 181	58,90	214 493	-17 312	100,19
FINANČNÉ OPERÁCIE-(P-V)	2 349 990	3 234 853	1 998 722	61,79	2 210 322	-237 979	451,60
PRÍJMY CELKOM	18 604 512	23 244 227	11 923 355	51,30	10 413 181	1 510 174	121,70
VÝDAVKY CELKOM	18 604 512	23 244 227	11 212 311	48,24	8 223 753	2 988 558	148,72
PRÍJMY - VÝDAVKY (P - V)	0	0	711 044	0,00	2 189 428	-1 547 158	31,49

Výsledok hospodárenia mesta k 30.6.2022, **prebytok vo výške 711.044€ (r. 2021 2.189.428€, r.2020 2.258.202€, r.2019 838.556€, r.2018 244.700€, r.2017 723.722€)** bol zistený podľa § 2 písm. b) a c) a § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Mesto Stará Ľubovňa dosiahlo **k 30.6.2022 prebytok rozpočtového hospodárenia**, ktorý pozostáva z :

- **prebytku v bežnej časti rozpočtu vo výške 623.550€** (r. 2021 437.508€, r.2020 629.558€, r.2019 931.663€, r.2018 634.498€, r.2017 784.086€),
- **schodku v kapitálovej časti rozpočtu vo výške 1.911.228€** (r. 2021 458.402€, r.2020 prebytku 1.186.060€, r.2019 36.703€, r.2018 schodok 287.715€, r.2017 prebytok 48.189€),
- **prebytku z finančnej časti rozpočtu vo výške 1.998.722€** (r. 2021 2.210.322€, r. 2020 442.584€, r.2019 schodok 129.810€, r.2018 schodok 102.083€, r.2017 schodok 108.553€).

Na základe uvedených skutočností je možné konštatovať, že finančné hospodárenie mesta v I. polroku 2022 bolo pozitívne, okrem iného aj s ohľadom na:

- stabilne sa vyvíjajúce daňové príjmy (rozdiel rokov 2022/2021 nárast 505.801€, 2021/2020 pokles 7.140€, r. 2020/2019 nárast 4.291€), samospráva dlhodobo zaznamená vyšší nárast príjmov (daňové príjmy predstavujú najstabilnejšiu a najvýznamnejšiu zložku rozpočtu),
- rozhodnutím samosprávy o zvyšovaní majetkových daní 70.514€, 77.385€ (r. 2021/2020 15.986€) (daň z pozemkov, daň zo stavieb),
- pravidelne vytváraný prebytok bežného rozpočtu z predchádzajúceho rozpočtového roka,
- čiastočne prijímané individuálne reštriktívne rozhodnutia za účelom znižovania vlastných výdavkov rozpočtu a hľadanie úspor prostredníctvom externých (štrukturálnych)

zdrojov financovania, prípadne viac – zdrojového financovania prostredníctvom právnych subjektov v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávy,
- financovanie vybraných činností prostredníctvom aktívnych opatrení (napr. in – house zakázky, UPSVaR SR) a regionálnych podpôr zo štrukturálnych fondov alebo štátneho rozpočtu.

BILANCIA AKTÍV A PASÍV

Na základe vykonanej účtovnej závierky boli výsledky premietnuté do výkazu súvaha k 30.6.2022, údaje sú za MsÚ, predstavujú hodnotu aktív a hodnotu pasív. Každá rozpočtová a príspevková organizácia mesta zostavuje súvahu samostatne.

Z údajov v súvahe k 30.6.2022 je možné konštatovať, že celková hodnota majetku v medziročnom porovnateľnom období stúpla o 79.267€ (r.2021/2020 2.399.243€, r.2020 2.074.691€, r. 2019 1.887.750€, r.2018 672.735€, r.2017 40.878€), pokles majetku nastal iba v časti majetku, druh:

- software a drobný DNM,
- stroje, prístroje, zariadenia,
- dopravné prostriedky,
- ostatné finančné investície.

V najbližšom období (opakovane, resp. pravidelne) je potrebné systematizovať časť majetku evidovanú ako nedokončené hmotné investície, keďže dlhodobá samospráva eviduje vysokú evidovanú hodnotu nedokončených investícií.

ÚDAJE O HOSPODÁRENÍ PRÍSPEVKOVEJ ORGANIZÁCIE V PÔSOBNOSTI MESTA

V zmysle ust. § 21 ods. 2 zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov je príspevková organizácia právnická osoba mesta, ktorej menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami a ktorá je na rozpočet mesta napojená príspevkom.

Príspevková organizácia Verejnoprospešné služby, p.o. Stará Ľubovňa hospodári, spravuje a udržiava majetok mesta v súlade so zriaďovacou listinou, vykonáva hlavnú činnosť v súlade s požiadavkami mesta a podnikateľskú činnosť za účelom vytvárania zisku.

Príspevok pre rozpočtovú organizáciu bol predmetom schválenia mestským zastupiteľstvom v rámci Programu 3: Služby občanom ako súčasť schváleného rozpočtu mesta. Schválený **príspevok na hlavnú činnosť** rok 2022 je **1.054.900€** (r.2021 1.062.900€, r.2020 1.052.880€, r.2019 858.684€, r.2018 746.123€, r.2017 673.437€), skutočnosť **plnenia k 30.6.2022** vo výške **535.450€** (r.2021 529.757€, r.2020 503.754€, r. 2019 441.092€, r.2018 367.336,85€, r.2017 341.190,77€).

Kapitálový transfer finančných prostriedkov na realizáciu rozvojového programu mesta vo výške zmeny **14.910€** (rozpočet 0€), použitý na rozvody a stĺpy verejného osvetlenia, stavebné práce na chodníku – ulica Zámocká, spolu vo výške **21.779,62€**.

Investičné aktivity z RPM (kapitálový transfer): oprava výtlkov 3.993,43€, práce na chodníku 660,20€, montáž dopravných značiek 849,80€, výmena okien a dverí 18.873,28€, oprava strechy 18.723,84€, spolu vo výške **43.109,55€**.

K 30.6.2022 hospodárila spoločnosť so stratou 1.445,14€ (r.2021 1.405,90€, r.2020 strata 10.908,09€, r.2019 prebytok 1.309,99€, r.2018 7.608,50€, r.2017 8.983,51 €). Plnenie príjmov bolo vo výške 65,29€ (r.2021 57,6%, r.2020 54,87%) a výdavkov vo výške 50,64€ (r.2021 48,13%, r.2020 49,37%).

Organizácia mala uložených 8 opatrení, s ktorými pracovala. V rámci pracovného stretnutia boli 3 identifikované ako naplnené. Komplexný rozbor hospodárenia príspevkovej organizácie a návrh na smerovanie spoločnosti a riešenie hospodárnosti, efektívnosti vo vybraných oblastiach, činnostiach bol predmetom pracovného stretnutia členov finančno – ekonomickej komisie, vedenia mesta dňa 6.9.2022.

ZHRNUTIE

Dokument „Kontrola plnenia programového rozpočtu Mesta Stará Ľubovňa za I. polrok 2022“ je spracovaný na **požadovanej odbornej, kvalitatívnej s uvedením číselných a analytických hodnôt, doplnený o textovú časť zhodnotenia dosiahnutého stavu, príp. číselných a štatistických hodnôt so zdôvodnením vykazovaných rozdielov v klesajúcich alebo narastajúcich trendoch položiek.** Hodnotenie programov rozpočtu je spracované na primeranej úrovni. Hodnotenie programového rozpočtu podáva prehľad o použití finančných prostriedkov, umožňuje preskúmať oblasť, plnenie vytýčených zámerov, priorít mesta a dosiahnutých cieľov.

Pri vybraných ukazovateľoch čerpania položiek rozpočtu je evidentný výsledok proklamovaných výhod programového viacročného rozpočtovania. Hodnotenie vychádza z **plnenia všetkých programov, aktivít a viditeľné v širšom časovom kontexte, nakoľko takéto hodnotenie je veľmi vhodným nástrojom na manažérske riadenie rozpočtu mesta v dlhšom časovom období.** Hodnotenie plnenia príjmov a výdavkov v trojročnom či štvorročnom časovom období odráža **napĺňanie príjmov (aktívne a pasívne), uprednostňovanie oblasti a charakteru výdavkov, odráža priority rozhodovania zástupcov územnej samosprávy.**

Z vyššie uvedených dôvodov a na základe výsledkov hospodárenia z finančného plnenia rozpočtu mesta a rozboru hospodárenia mestskej príspevkovej organizácie Verejnoprospešné služby **odporúčam na rokovanie mestskému zastupiteľstvu a primátorovi mesta, prijať opatrenia :**

- *analyzovať náklady a prínosy projektov, vyčíslieť hodnotu úspory a realizovať projekty, ktoré investujú do úspory prevádzkových výdavkov,*
- *prehodnotiť výšku daňového zaťaženia z majetku a činnosti škodlivých pre životné prostredie,*
- *viazat' rozpočtové prostriedky %-ným stanovením, schvaľovaním výdavkov v jednotlivých programoch, ktoré sú prioritné pre príslušný rozpočtový rok v oblasti tvorby a riadenia programového rozpočtu,*
- *prijímať ďalšie štrukturálne zmeny v oblasti zvyšovania a tvorby vyššieho prebytku bežného a kapitálového rozpočtu,*
- *vytvárať vlastné a zároveň vyššie zdroje z prebytku bežného a kapitálového rozpočtu za účelom alokácie dodatočných finančných zdrojov na ďalšie programovacie obdobie,*
- *hľadať ďalšie disponibilné finančné prostriedky mesta vyplývajúce zo štrukturálnych zmien činnosti mesta a obchodných spoločností a možného prerozdelenia činností vykonávaných v rámci príspevku príp. obchodnej činnosti mestských spoločností (zdieľaná dopravná infraštruktúra, technická infraštruktúra a pod.),*
- *zaviesť benchmarky – kvantifikáciu merateľných ukazovateľov, definovať zmluvu o zabezpečení výkonov súvisiacich s obstaraním služieb vo verejnom záujme so všetkými obchodnými spoločnosťami a príspevkovou spoločnosťou mesta,*

- *presadzovať a zavádzať také finančné nástroje pre samosprávu, ktorými sa bude zvyšovať miera ich samofinancovania meraná pomerom vlastných príjmov vrátane bežných transferov k bežným výdavkom,*
- *pripraviť, spracovať a prijať strednodobé a dlhodobé plány v oblasti rozvoja infraštruktúry mesta (kvalifikovaná príprava území ešte pred schválením ÚP Mesta Stará Ľubovňa – zmeny a doplnky č.2 a ďalšie),*
- *presadzovať vypracovanie ďalšieho postupu výstavby líniových stavieb s dôrazom na rozostavané stavby kanalizačných a vodárenských sústav vrátane komplexného spôsobu ich financovania nielen z fondov EÚ, ale aj zo štátneho rozpočtu v spolupráci s distribučnými spoločnosťami, a z vlastných prostriedkov prevádzkových spoločností ako ich vlastnú investičnú rozvojovú činnosť,*
- *alokovať vlastné finančné prostriedky v rámci Programu 10 Rozvoja bývania na financovanie technickej infraštruktúry v oblasti vytvárania technických podmienok na individuálnu bytovú výstavbu,*
- *optimalizovať sieť základných škôl a školských zariadení, za účelom posilnenia a využívania výhod z koncentrácie infraštruktúry,*
- *vybudovať vnútorné mechanizmy a pravidlá umožňujúce rozhodovanie na základe vyššej hodnoty za verejné peniaze, analyzovať technické a ekonomické zhodnotenie predchádzajúcej investície do majetku, vyhodnotiť návratnosť a ďalšie rozhodnutie o technickom zhodnotení podriaďiť analýze vyhodnotenia vyššej hodnoty za verejné peniaze,*
- *uskutočňovať valné zhromaždenia o.i. aj za účasti ekonóma a právnika,*
- *identifikovať a ekonomicky vyhodnotiť, analyzovať možnosti v oblasti spracovania a likvidácie odpadu v rámci regiónu,*
- *identifikovať a ekonomicky vyhodnotiť možnosti zníženia nákladovosti prevádzky a zabezpečenia energetickej samostatnosti budov.*

V Starej Ľubovni, dňa 13.9.2022

Ing. Ján Š i d l o v s k ý, v.r.
hlavný kontrolór